

RÅDGIVERNES

OFFENTLIGGØRELSEN AF „VEJLEDNING om udarbejdelse af biotopplaner og udsætning af fasaner og agerhøns“ har været imødebet med spænding af alle, der arbejder med udsætning af fuglevildt og den deraf medfølgende terrænpleje. En gruppe, der i den forbindelse virkelig har fået sin tålmodighed sat på prøve, har været de natur- og vildtplejekonsulenter, der professionelt rådgiver de danske jordbrugere og jægere om vildtforvaltning. Uanset om disse har deres base i små enkeltmandsvirksomheder eller større rådgivningsinstitutioner, har de skullet være klar med rådgivningstilbud om biotopplanerne, når det endelige startskud lød. Det har betydet, at mange konsulenter i stort omfang har kontaktet de organisationer, der har deltaget i den styregruppe, som har arbejdet med formuleringen af biotopplanvejledningen i håb om at være på forkant med de konsekvenser for ordningen, som bliver bestemt af den endelige tolkning af bekendtgørelsesteksten.

Således har også Danmarks Jægerforbunds faglige afdeling været „under beskydning“. Nogle gange har formålet med henvendelserne nok mest været at få afløb for den opsparede frustration, men langt overvejende har forespørgslerne heldigvis udviklet sig til konstruktive debatter omkring specifikke tolkningsproblemer samt en fælles vurdering af visionerne for konceptet.

Natur- og vildtplejekonsulenterne har derfor helt sikkert fingeren på pulsen, hvad angår de aktuelle forhold omkring biotopplanerne i Danmark, så hvad er mere naturligt end at få en situationsbeskrivelse herfra. Og hvad er mere nærliggende end at „hævne“ sig på de tre rådgivere, der har været mest aktive på Kaløstet telefonlinjer det seneste års tid, og som tillige udmærker sig ved at fordele sig fint på de tre største landsdele? Vi har derfor bedt Hanne J. F. Knudsen, miljø- og jagtkonsulent ved LandboMidtØst (*Jylland*), Kristian Kølln, indehaver af AgroNatur (*Fyn*), samt René Didriksen, skovfoged og vildtforvalter ved Skovdyrkerforeningen Øst (*Sjælland*), om at besvare et par overordnede spørgsmål omkring biotopplanerne.

Hvordan vil I beskrive interessen omkring biotopplanordningen i den landsde, I dækker? Har I allerede forespørgsler på kon-

krete opgaver, og hvilke interessenter er det, der henvender sig?

Hanne J.F. Knudsen: – I det midtjyske oplever vi mange telefoniske kontakter omkring afklaringen af behovet for udarbejdelse af en biotopplan. Mange lodsejere og jægere, der hygger sig med mindre udsætninger af fuglevildt, har hørt om de nye regler og ønsker at være på det rene med, om de selv er omfattet af biotopplankravet. Vi oplever også en del henvendelser fra landmænd, som i forvejen har en meget stor interesse i jagt. Her stråler markplanen allerede af jagt, og det er en smal sag at score de 100 point til at opfylde biotopplanen for disse ejendomme. En stor kundegruppe er som ventet også godser og andre store ejendomme, hvor både jagt med udsætning, landbrug og skovbrug oftest drives professionelt og med stor fokus på effektivt og rentabilitet. Der er selvfølgelig også interessenter, som endnu ikke har vist sig på banen. F.eks. undrer det os, at vi næsten ingen kontakter har fået fra jagtkon-sortier.

Kristian Kølln: – Der har på Fyn fra starten været en pæn interesse for biotoppla-

nerne, og jeg fornemmer, at mange er ivrige efter at komme i gang. Jeg arbejder med biotopplaner for ejendomme, der i areal svinger fra 150-1.000 ha, men der, hvor jeg har sporet størst interesse, er fra de professionelle skytter, som driver et større jagtvæsen. Mange vil måske mene, at det er de jo også tvunget til, men det står klart for mig, at mange skytter ser biotopplanerne som en mulighed for at kunne dokumentere, at et professionelt jagtvæsen med udsætning af fasaner og agerhøns sagtens kan foregå på en bæredygtig måde. Samtidig er det tydeligt, at de fleste ser kravet om en biotopplan som en kærkommen anledning til at fokusere på det mere udfordrende arbejde omkring terrænplejen frem for på en kortsigtet massiv udsætning.

René Didriksen: – På Sjælland oplever jeg en meget stor interesse for biotopplanerne og regelsættet vedrørende de nye udsætningsregler. Vi har truffet aftaler om udarbejdelse af biotopplaner for mange ejendomme og er gået i gang med at udarbejde dem. Sideløbende kommer der jævnligt nye forespørgsler. Ud over selve planerne rekvireres jeg til at holde

Jo flere skel, desto bedre biotoper for flora og fauna.

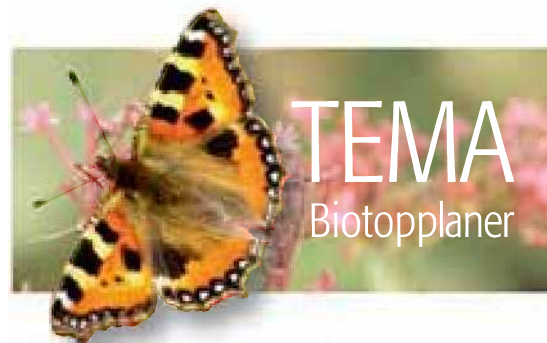
VURDERING

indlæg om emnet i bl.a. landboforeninger, ERFA-grupper og jagtforeninger. Man mødes ofte med en vis tilbageholdenhed i forhold til de nye regler, men de fleste er overvejende positive, når mødet er ved vejs ende. Så har man har fået vished om, at det er relativt overkommeligt at gennemføre den krævede biotopplan, men også om, at det rent faktisk samtidigt resulterer i et forbedret jagtterræn.

Hvilke konkrete erfaringer omkring den tekniske udarbejdelse af biotopplanerne har I gjort jer? Hvor opstår der problemer, hvor er der positive overraskelser, og hvilke tiltag er mest populære?

Hanne J.F. Knudsen: – Biotopplanordningen betyder, at de udyrkede landbrugsarealer er blevet interessante for landmanden igen. Pointsystemet rummer således en række primære tiltag, der udelukkende finder sted i det udyrkede areal. I de biotopplaner, vi hidtil har udarbejdet, er der nogle af disse tiltag, der allerede nu har vist sig meget populære, mens andre ikke er anvendt meget. Vi forventede, at tiltag 1, „spredning af brak i striber“, ville

være interessant, men dette har vist sig ikke at være tilfældet i praksis. Tiltag 8, „midmarksbrak“, har derimod noget overraskende vist sig at blive foretrukket. Det skyldes selvfølgelig primært en stortildeling pr. „braklagt“ landbrugsareal, men også, at tiltaget erkendes at have en stor natur- og vildtplejemæssig værdi og tillige opretholder enkeltbetalingsstøtten og er enkel at indpasse i den øvrige landbrugsdrift. Her er virkelig tale om synergi, så både jagt, natur og landbrug er tilgodeset. En ting, der har overrasket os negativt ved udarbejdelsen af biotopplanerne, har været ændringen af udgangspunktet for planen. Vi startede med at skulle tage udgangspunkt i størrelsen af den sammenhængende ejendom, hvilket nu er ændret til, at udgangspunktet for biotopplanen er det antal fugle, man ønsker at udsætte. Pointsystemet bliver på den måde så at sige brugt omvendt. Som rådgivere skal vi jo foreslå, hvad der er bedst for de lodsejere, der rekvirerer os. Vores opgave er derfor i vore anbefalinger at sammensætte biotopplanen med så få biotopforbedrende tiltag som muligt – og om muligt som udgangs-

punkt uden nogen tiltag på det dyrkede areal. Herved kommer vi ofte i konflikt med både vores egen overbevisning og med det, vi mener, der skulle være hensigten med udsætningsforliget.

Kristian Kølln: – Jeg oplever vidt forskellige udfordringer med udarbejdelsen af biotopplanerne afhængig af ejendommens størrelse. Ejendomme på 100-200 ha er rimeligt overskuelige, og det er ret nemt at få de forskellige tiltag fordelt på hele ejendommen. Samtidig opnår man næsten automatisk en sammenhæng i biotopplejen, og der er mulighed for at nå rundt og pleje de forskellige tiltag. I takt med at ejendommene bliver større, stiger behovet også for at tænke logistik og helhed ind i biotopplanen. På en stor ejendom kan der gå unødigt meget spildtid for traktorføreren ved f.eks. at skulle køre rundt med slåmaskinen til spredte stumper kortklippede spor, der ikke hænger sammen. Ved at se biotopplanen ud fra en helhedsbetragtning sikrer man, at tiltagene bliver fordelt på hele ejendommen i en logisk sammenhæng og med en effektiv udnyttelse af mandskab og materiel. Hvilke tiltag der indgår i den enkelte biotopplan, afhænger i høj grad af ejendommens beskaffenhed, og hvilken form for vildtpleje der hidtil har været udført. Anlæggelse af vildtagre er et af de tiltag, der giver en del point i biotopplanen. Mange udnytter dette til at udskifte den traditionelle majs med nye engelske frøblandinger, som både yder dækning og føde i form af insekter, frø og grønt. Anlæggelse af tometerbrømmer med græs eller barjord langs markkanter er et andet populært tiltag, da det er nemt at indarbejde i landbrugsdriften. Dette skyldes givetvis, at disse græs-/barjordsstriber samtidig er med til at forhindre problemukrudt i at vokse ind i marken fra hegn og grøftekanter.

René Didriksen: – Vi har allerede gjort os flere erfaringer med udarbejdelsen af biotopplanerne. Tager vi problemerne først, er det allerstørste problem, at vejledningen ikke har været præcis nok. Der er både fejl og flere forhold, som kan tolkes forskelligt. Det betyder, at vi hidtil har tilbageholdt mange færdige biotopplaner ►

Bent O. Rasmussen

► for at afvente præciseringerne, inden vi afleverer planerne til ejerne. Det har forsinket processen betydeligt. Jeg kan selvfølgelig også fremhæve flere positive overraskelser, som vi oplever, i takt med at vi udarbejder planerne. Den vigtigste er nok, at det på alle ejendomme indtil videre er lykket at opnå de krævede 100 point på en realistisk måde. Vi har i Skovdyrkerne udviklet vores eget biotopplan-koncept, der tager udgangspunkt i devisen „så lidt som muligt – så meget som nødvendigt“. Hele den tunge del med registrering af arealer og korttegning har vi elektronisk koblet sammen med et regneark. Det betyder, at vi sparer en masse administrativ tid og derfor kan fokusere på planens praktiske betydning. Det er jo meget mere interessant at bruge tiden på, hvor de enkelte tiltag ligger ideelt for vildtet og jagten på den enkelte ejendom.

Hvor er der behov for, at vejledningen tilrettes, og hvilke negative konsekvenser forudser I, hvis dette ikke sker?

Hanne J.F. Knudsen: – Noget af det, der overrasker os mest, er, at man i mange tilfælde rent faktisk kan få point for at pløje sin brak op! Har man samlet sin brak i store enheder, vil man ikke kunne

få point via tiltag et „spredning af brak“. Dette opnår man derimod, hvis dele af brakken pløjes op, så den resterende kommer ned på en bredde på 25 meter eller under en hektar. Her virker det, som om pointsystemet ikke er helt opdateret omkring konsekvensen af, at udtagningspligten er ophørt. Der er dog også nogle andre forhold, der bør ændres fremover. Det er f.eks. urealistisk at tro, at nogen bruger tiltagene, der omhandler nyetablering, når der kun gives point i etableringsåret. Nyttевærdien for vildt, flora og fauna i et vandhul eller en nyplantning er i øvrigt lav i etableringsåret i forhold til de kommende vækstsæsoner. Det er derfor alt for kortsigtet og „dyrt“ for jordejeren at benytte disse tiltag til at opfylde sin biotopplan. Pointene bør derfor gives løbende – svarende til den øgende naturværdi af det nyetablerede naturelement – uanset om det drejer sig om etablering af remiser, levende hegn, søer, vådområder eller skov.

René Didriksen: – Jeg vil ikke her komme med en liste med forslag til konkrete rettelser, for den er lang. I øvrigt har vi allerede fremsendt disse til Skov- og Naturstyrelsen i høringsfasen. Vi følger dog naturligvis op på, om vores konstruktive forslag bliver efterlevet. Jeg vil dog fremhæve et par erfaringer. Der er flere må-

der, hvorpå man kan opnå de 100 point. Enten udelukkende via de primære tiltag, de alternative tiltag eller en kombination af disse. Der er flere ejendomme, som ikke har udtagne arealer, hvorpå de primære tiltag kan gennemføres. Her må vi så finde pointene i de alternative tiltag, og det – vil jeg mene – er ganske urealistisk. Jo, man kan score mange point på anlæg af remiser, søer, læhegn mv., men pointene tildeles kun én gang, og så skal der anlægges nyt det næste år. Det bliver en dyr fornøjelse for ejerne, og det dyrkede areal svinder ind. Ved en revision af biotopplanvejledningen bør man derfor se på pointfordelingen for henholdsvis de primære og alternative tiltag, således at det er realistisk at score de 100 point i begge kategorier. Ligeledes bør anlæg af remiser, søer mv. tælle i en længere periode end blot i anlægsåret. Naturværdien øges jo, i takt med at tiltaget bliver ældre!

Hvor ser I potentialet og udviklingsmulighederne i biotopplanordningen, og hvordan sikres det, at indsatsen kommer til at virke efter hensigten?

Hanne J.F. Knudsen: – Potentialet i biotopplanerne er efter min mening den blåstempling, der gives af de personer/ejendomme, der laver vildtplejetiltag i Danmark. Indsatsen konkretiseres i form af point for at lave vildtplejetiltag, der sikrer bedre levesteder for vildtet samt plante- og dyreliv knyttet til landbrugsarealer. Det er positivt, at jægernes/landbrugets vildtplejeindsats nu endelig værdsættes, og vi mener, at både jægere og landmænd kan være stolte heraf. Biotopplanen og de forvaltningsmuligheder, som omfattes heri, kan blive det samarbejdsredskab, som landbrug, skovbrug og jægere har manglet for at koordinere deres respektive interesser. Biotopplanerne kan derfor blive det trumfkort, som skaber positiv synergi mellem disse tre interessenter.

Kristian Kølln: – Gennem mange års arbejde som naturplankonsulent har jeg tit savnet et planlægningsværktøj til en mere målrettet planlægning af vildtplejen på en ejendom. For at få den fulde udnyttelse af jagtmulighederne er det netop vigtigt med en sammenhængende og målrettet vildtpleje. Derfor valgte jeg at se muligheder og udfordringer i biotopplanforslaget frem for problemer og begrænsninger, da man begyndte at tale om biotopplaner tilbage i 2006. Ud over at opnå mulighed for at udsætte syv fugle pr. ha mener jeg også, at udarbejdelsen af en biotopplan er en enestående mulighed for at samle vildtets

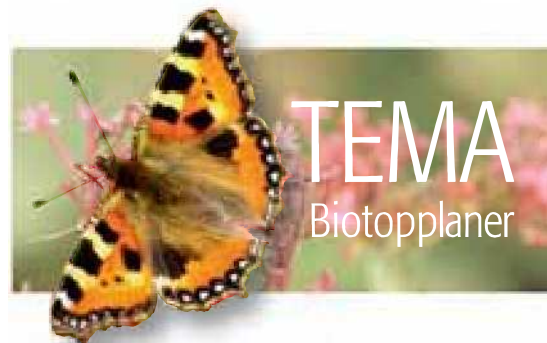
Sommerfuglene får forhåbentlig også bedre levemuligheder med de nye biotopplaner.

og landbrugets interesser i en helhedsplan. Den kan danne grundlag for en mere sammenhængende og målrettet vildtpleje på de enkelte ejendomme. Fremover vil den sikre, at udsætningen kommer til at foregå på et bæredygtigt grundlag, så det også i fremtiden bliver muligt at supplere det naturlige tillæg med udsætning af fasaner og agerhøns. Det kræver dog, at alle involverede parter bakker op om biotopplanerne, dvs. politikere, landmænd, jægere, vildtforvaltere og rådgivere.

René Didriksen: – Der er et stort potentiale i biotopplanordningen, som jeg opfatter som en god mulighed for at skabe forbedrede vilkår for flora og fauna – herunder ikke mindst for vore vildtarter. Jeg ser gerne, at biotopplanerne får så stor effekt, at de ikke kun gennemføres for at opfylde lovkravene, men at de også i vid udstrækning gennemføres ad frivillighedens vej for at skabe bedre vilkår for vildtet ved hjælp af en målrettet planlagt terrænpleje. For at nå dertil skal der være mere ulerod, tror jeg. Landmændene skal honoreres for den indsats, de yder over for naturen, herunder vildtet. Se lidt på, hvordan de håndterer det i England, hvor landmanden honoreres økonomisk i forhold

til de natur- og vildtplej tiltag, han gennemfører. Her kan vi lære en del.

Selve processen omkring forliget og udarbejdelsen af vejledningen har været en lang omgang, og det har de tre konsulenter da heller ikke undladt at give et par kommentarer til. Samlet set går disse bemærkninger på de negative konsekvenser af det lange sagsforløb. Den lange ventetid har været vanskelig at forstå for dem, der ikke selv har siddet med ved forhandlingsbordet, hvor der øjensynligt har været stor uenighed mellem de deltagende parter. Forsinkelserne i offentliggørelsen af biotopplanvejledningen har betydet, at mange jægere og landmænd nu er mere usikre end sikre på, hvad det hele går ud på. Det har medført, at mange gode intentioner langsomt er blevet udvandet, så der har for konsulenterne været et stort arbejde med at fastholde interessen ved løbende at informere lodsejerne om biotopplanerne og mulighederne forbundet hermed. Forsinkelserne har også bevirket et unødigt tidspres på iværksættelsen af biotopplanlægningen. Tiden nærmer sig 1. maj 2010, hvor biotopplanerne skal være indberettet til Skov- og Naturstyrelsen, hvis større udsætninger af vildtfugle skal fortsætte. I mange

tilfælde vil der faktisk skulle tages højde for disse vildtplej tiltag i de markplaner for 2010, som landmændene allerede nu er i fuld gang med at få udarbejdet. Der er desuden enighed om, at når nu udsættelsen har været så lang, kunne man lige så godt have ventet lidt længere og fået rettet tolkningsusikkerhederne og opdateret vejledningen, så den spiller sammen med de ændringer, der er sket omkring landbrugets enkeltbetalingsordning.

Der er dog udbredt forståelse for, at det har været et vanskeligt emne at udarbejde en bekendtgørelse og vejledning for, så René Didriksens afsluttende bemærkning er meget dækkende for det overordnede indtryk, som de tre konsulents besvarelser af de stillede spørgsmål efterlader: – Jeg vil til slut godt understrege, at det er en positiv oplevelse, jeg står tilbage med efter at have gennemarbejdet flere biotopplaner.

BIOTOPPLANER I PRAKSIS

BIOTOPPLANORDNINGEN ER SOM udgangspunkt rettet mod landets professionelle og meget store udsætninger af fuglevildt. Dette har været udgangspunktet for hele det udredningsarbejde, der ligger til grund for såvel bekendtgørelse og vejledning. Men et meget større antal af almindelige jægere og vildtudsættere på hobbyniveau skal også håndtere og efterleve lovens bestemmelser. Spørgsmålet er, om der er taget højde for dette i udformningen af ordningen. Interessen for biotopplanerne er meget stor fra disse folk, hvoraf mange opfatter planerne som et muligt styringsredskab for deres terrænpleje og som en dokumentation af den store natur- og vildtplejeindsats, som disse ildsjæle udfører. Netop som disse linjer skrives, indgår på mailen et forslag om, at biotopplanerne kan anvendes som et dialogskabende element mellem jæger og land-

mand i forbindelse med jagtudlejning eller aftale om terrænpleje.

Uanset visionerne for biotopplanordningen er det en betingelse for en fremtidig succes, at planlægningen fungerer optimalt i praksis, og at dens anvendelse giver et forvaltningsmæssigt logisk og anvendeligt resultat. Ud fra vejledningen har jeg forsøgt at sammensætte nedenstående drejebog, som skal være udgangspunkt for min egen første erfaring med biotopplanlægning i praksis:

- Den allerførste beslutning, man som udsætter af fuglevildt må tage, er, *hvor mange fugle* man ønsker at udsætte på sit jagtterræn. Dernæst bestemmes, *hvor på terrænet* udsætningen kan/skal ske.
- Herefter undersøger man, om man falder ind under de tilfælde, hvor der stil-

les *krav om udarbejdelse af en biotopplan*, for at udsætningen må foretages.

- Hvis det viser sig, at man kan udsætte det ønskede antal fugle uden biotopplan, skal det undersøges, om man falder ind under de tilfælde, hvor man skal indberette udsætning af flere end en fugl pr. hektar til Skov- og Naturstyrelsen.
- Viser det sig derimod, at man skal udarbejde en biotopplan, for at den planlagte udsætning kan gennemføres, er minimumkravene til indholdet af biotopplanen følgende:
 - a) De arealer, der skal udgøre den biotopplanejendom, hvorpå biotopplanen skal gennemføres, udvælges og markeres ved indtegnning på opdaterede markblokkort.
 - b) Der gives en statusbeskrivelse af biotopplanejendommens arealer på an-